

Вставська Тетяна Василівна
аспірант кафедри державно-правових
дисциплін та адміністративного права
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету імені Володимира Винниченка

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ

Статтю присвячено визначенню адміністративно-правового статусу суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в умовах проведення антитерористичної операції в Україні. Зокрема, розглянуто та охарактеризовано систему та повноваження суб'єктів протидії тероризму, проаналізовано та висвітлено основні нормативно-правові акти, які регулюють їх адміністративно-правовий статус на сучасному етапі.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, тероризм, боротьба з тероризмом, суб'єкти протидії тероризму, антитерористична операція.

Vstavska T. V. ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF SUBJECTS OF COUNTERACTION OF TERRORISM IN THE CONDITIONS OF ANTI-TERRORIST OPERATION

The article is devoted to the definition of the administrative and legal status of the subjects directly engaged in the fight against terrorism in the context of the antiterrorist operation in Ukraine. In particular, the system and competence of subjects of terrorism counteraction was considered and characterized, and the main normative-legal acts regulating their administrative and legal status at the present stage are analyzed.

It is noted that the necessary condition for counteracting terrorism is the formation of the state, first of all, effective policy in this direction. A comprehensive analysis of current legislation shows that the current system of subjects directly engaged in the fight against terrorism in Ukraine is a complex and powerful mechanism of state authorities. At the same time, the issue of law enforcement activities and providing the subjects of the organization effective counteraction to terrorism as a complex and multidimensional phenomenon and remains quite relevant and is in the stage of development. Taking into account the above, it is promising to improve the domestic legislation in order to specify the tasks and powers of the counter-terrorism actors, which will enable the state authorities to effectively apply measures aimed at preventing and stopping terrorist activity in Ukraine on legal grounds.

Keywords: administrative-legal status, terrorism, fight with terrorism, subjects of counter-terrorism, anti-terrorist operation.

Постановка проблеми. Боротьба з проявами тероризму є однією із складових забезпечення захисту національної безпеки України. Реалії сьогодення свідчать про те, що сучасний тероризм розглядається, як найнебезпечніше суспільне явище, глобальність масштабів якого набуло загрозливого характеру, як на внутрішньодержавному, так і на міжнародному рівнях.

Наразі, протидія тероризму є найважливішим завданням України, яке передбачає застосування найпотужніших інструментів запобігання та боротьби з ним. Особливе місце у механізмі реалізації державою даного напрямку належить суб'єктам, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом.

У контексті зазначеного дослідження адміністративно-правового статусу суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в умовах проведення антитерористичної операції в Україні набуває, особливо важливого значення для подальшого вдосконалення чинного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом більшість наукових публікацій присвячено дослідженню питань фінансування тероризму та науковим пошукам протидії даному явищу. Проте, сучасний стан подій в Україні свідчить, що визначення адміністративно-правового статусу суб'єктів, які здійснюють безпосередню боротьбу з тероризмом в умовах проведення антитерористичної операції в Україні, є безумовно актуальним та таким, що відповідає реальним потребам дослідження сьогодення.

Науково-теоретичній та методологічній розробці проблемам тероризму та суб'єктів протидії тероризму присвячені праці багатьох вчених, таких як: В. Антипенко, П. Біленчука, Ю.Іванова, В.Канціра, В. Крутова, О. Кузьменко, В. Кучера, В. Ліпкана, В. Литвиненко, Є.Ляхова О. Рябченко, І.Серкевича, В. Шаповал, С. Цветкова, О. Якуба та ін.

Водночас, ґрунтовних наукових досліджень адміністративно-правового статусу суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в умовах проведення антитерористичної операції в Україні, окремо не проводилось.

Формування цілей статті. Метою статті є визначення на підставі аналізу нормативно-правових актів адміністративно-правового статусу суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в умовах проведення антитерористичної операції в Україні.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах проблема тероризму належить до числа найбільш суперечливих наукових, правових та політичних питань.

За даними National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START) в 2016 році, Україна посіла 11 місце по впливу тероризму на життя в країні [1], це є безумовним свідченням необхідності переосмислення концептуальних засад та програм державної політики протистояння терористичним загрозам та нагального вжиття конструктивних і дієвих заходів боротьби з тероризмом в Україні.

Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом проголошено, що цілями політичного діалогу зокрема, є поглиблення співробітництва у сфері безпеки та оборони, в тому числі з метою запобігання та боротьби з тероризмом відповідно до міжнародного права та міжнародних норм у сфері прав людини [2].

Погоджуємось з думкою вченого В. Крутова, що терор із засобів досягнення цілі перетворився у саму ціль; з'явилася філософія тероризму як самодостатнього явища; сучасний тероризм став, по суті, вже ідеологією, на якій виросло зовсім нове покоління терористів з іншим менталітетом, нерозумінням, несприйняттям чи ігноруванням будь-яких моральних обмежень у застосуванні насилля і руйнуванні загальнолюдських цінностей [3, с.127].

У національному законодавстві тероризмом визнається суспільно- небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей [4].

Система суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в Україні визначена в ст. 4 Закону України «Про боротьбу з тероризмом».

Відповідно до зазначеного закону головним органом у загальнодержавній системі безпосередньої боротьби з терористичною діяльністю є Служба безпеки України – державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України [5].

При Службі безпеки України діє Антитерористичний центр, який здійснює координацію діяльності суб'єктів боротьби з тероризмом у запобіганні терористичним актам щодо державних діячів, критичних об'єктів життєзабезпечення населення, об'єктів підвищеної небезпеки, актам, що загрожують життю і здоров'ю значної кількості людей, та їх припиненню [6].

Безперечно, вагома роль у безпосередній протидії тероризму належить Міністерству внутрішніх справ України та Національній поліції України, які спільно організують боротьбу з тероризмом шляхом запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених з терористичною метою, розслідування яких віднесене законодавством України до компетенції Національної поліції; надають Антитерористичному центру необхідні сили і засоби; забезпечують їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій [4].

Особливе місце серед суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом займає Міністерство оборони України – головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізацію державної політики з питань національної безпеки у військовій сфері, сфері оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період [7].

Відповідно до покладених повноважень Міністерство оборони України, органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Збройних Сил України забезпечують захист від терористичних посягань об'єктів та майна Збройних Сил України, зброї масового ураження, ракетної і стрілецької зброї, боєприпасів, вибухових та отруйних речовин, що перебувають у військових частинах або зберігаються у визначених місцях; організують підготовку та застосування сил і засобів Сухопутних військ, Повітряних Сил, Військово-Морських Сил і Сил спеціальних операцій Збройних Сил України в разі вчинення терористичного акту у повітряному просторі, у територіальних водах України; беруть участь у проведенні антитерористичних операцій на військових об'єктах та в разі виникнення терористичних загроз безпеці держави із-за меж України; забезпечують із застосуванням наявних сил та засобів виконання завдань щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій; беруть участь у затриманні осіб, а у випадках, коли їх дії реально загрожують життю та здоров'ю заручників, учасників антитерористичної операції або інших осіб - їх знешкоджують [4].

Не менш важливим державним органом у забезпеченні безпосередньої протидії тероризму є Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка відповідно до покладених на неї завдань забезпечує здійснення заходів з мінімізації та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пов'язаних із

технологічними терористичними проявами та іншими видами терористичної діяльності під час проведення антитерористичних операцій, а також проводить просвітницьку та практично-навчальну роботу з метою підготовки населення до дій в умовах вчинення терористичного акту[8].

До системи суб'єктів безпосередньої боротьби з терористичною діяльністю чинним законодавством віднесено також Адміністрацію Державної прикордонної служби України – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні [9] та Державну пенітенціарну службу, яка входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань [10].

Іншим суб'єктом, який безпосередньо здійснює протидію терористичним загрозам в Україні є Управління державної охорони України – державний правоохоронний орган спеціального призначення підпорядкований Президентові України та підконтрольний Верховній Раді України [11]. Відповідно до покладених завдань Управління державної охорони України бере участь в операціях з припинення терористичних актів, спрямованих проти посадових осіб та об'єктів, надає Антитерористичному центру при Службі безпеки України необхідні сили і засоби, забезпечує їх ефективне використання під час проведення антитерористичних операцій [4].

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо гарантій соціального захисту деяких категорій осіб із числа учасників антитерористичної операції» від 02 лютого 2016 року [12] до суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом віднесено і Державну фіскальну службу України, яка вживає заходи для виявлення, аналізу та перевірки фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму [13].

Висновки. Таким чином, слід констатувати, що необхідною умовою протидії тероризму є формування державою насамперед, ефективної політики у даному напрямку. Комплексний аналіз чинного законодавства свідчить, що сучасна система суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з тероризмом в Україні, являє собою складний та потужний механізм органів державної влади. Водночас, питання правозастосовної діяльності та забезпечення суб'єктами організації ефективної протидії тероризму, як складному та багатовимірному явищу і досить залишається актуальним та перебуває на стадії розвитку. З огляду на зазначене, перспективним є вдосконалення вітчизняного законодавства у напрямку конкретизації завдань та повноважень суб'єктів протидії тероризму, що дасть змогу органам державної влади на законних підставах ефективно вживати заходи, спрямовані на попередження та припинення терористичної діяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Global terrorism index 2016/ National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковано Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Крутов В. В. Від патріотичного виховання, боротьби з тероризмом... до недержавної системи національної безпеки. – К.: Видавництво «Преса України», 2009. – 592 с.
4. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
5. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679/88>
6. Положення про Антитерористичний центр та його координаційні групи при регіональних органах Служби безпеки України: Указ Президента України від 14 квітня 1999 року N 379/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379/99>
7. Положення про Міністерство оборони України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 р. № 671 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 730) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF>
8. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. № 1052 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF>
9. Положення про Адміністрацію Державної прикордонної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 533 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/533-2014-%D0%BF>
10. Положення про Державну пенітенціарну службу України: Указ Президента України від 6 квітня 2011 року N 394/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/394/2011>

11. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04 березня 1998 року № 160/98-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160/98-%D0%B2%D1%80>

12. Про внесення змін до деяких законів України щодо гарантій соціального захисту деяких категорій осіб із числа учасників антитерористичної операції: Закон України від 2 лютого 2016 року № 965-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/965-19>

13. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>

Стаття надійшла до редакції 20.10.2017

УДК 321:303

Золотоноша Олег Вікторович
кандидат юридичних наук,
Начальник ГУНП в Запорізькій області

ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ НЕОБХІДНОСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена сутності фінансової децентралізації. Розглядаються етапи політики фінансової децентралізації. Розкрито проблемні питання Державного бюджету на 2018 рік. Зазначено, що головне завдання, яке має вирішити фінансова децентралізація - це пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів, які б в повній мірі забезпечили фінансову незалежність місцевих бюджетів бюджетної системи України.

Ключові слова: фінансова децентралізація, бюджет, реформування, самоврядування, фінансові ресурси.

Zolotonosha O.V. PERSPECTIVES OF FINANCIAL DECENTRALIZATION IN THE CONTEXT OF THE NECESSITY OF REFORMING THE SYSTEM OF AUTHORITY IN UKRAINE.

The article is devoted to the essence of financial decentralization. The stages of the policy of financial decentralization are considered. Problematic issues of the State Budget for 2018 are revealed. It is noted that the main task to be solved by financial decentralization is the search for sufficient amounts of financial resources that would fully ensure the financial independence of local budgets of the Ukrainian budget system.

It is noted that the financial base of local budgets should satisfy the authority of the local authorities in fulfilling all the tasks and programs of the region's development. On the basis of the changes and calculations, the significant inflow of local budgets with financial resources is expected and should become an indicator of the correctness of the implementation of this reform [4]. Will the changes in financial decentralization be brought to substantial results in subsequent periods, we will see in the near future.

Key words: financial decentralization, budget, reform, self-government, financial resources.

Постановка проблеми. Питання оптимальної організації влади цікавило людство протягом усього процесу розвитку світової цивілізації і особливо цікавить в даний момент часу - в умовах безпрецедентного розвитку міждержавної інтеграції і одночасно в умовах, коли колосальні міждержавні об'єднання та окремі макрдержави зазнають краху. Історія свідчить, що деструктивні тенденції в державах є наслідком відсутності збалансованої влади, яка за певних умов може виявитися або гіперцентралізованою, або недостатньо централізованою. Обидві крайнощі здатні призвести і призводили фактично до розпаду державних утворень. Оптимально організована влада, таким чином, – це проблема самозбереження держави, а крім того - це ще й проблема її ефективного функціонування, її дієвої адаптації до умов, що безперервно змінюються – аспект, який також становить предмет постійної уваги практичних політиків і науковців. З особливою гостротою ця проблема постала на сьогоднішній день в Україні. Таким чином, саме фінансова децентралізація є однією з фундаментальних умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади, адже децентралізація процесів ухвалення рішень збільшує можливості участі місцевої влади у розвитку власної території, сприяє ефективному забезпеченню суспільними послугами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам реалізації політики фінансової децентралізації свої праці присвятили такі провідні вітчизняні науковці, як: Бондарук Т.Г., Деркач М.І., Кириленко О.П., Кравченко В.І., Арабчук Я.І., Коніна М.О., Лазутіна Л.О., Луніна І.О., Набатова Ю.О., Осипенко С.О., Патицька Х.О., Слободянюк Н.О..

Формування цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні пройдених кроків на шляху реалізації української моделі децентралізації.

Випуск 2. Спецвипуск. 2017

© Золотоноша О.В., 2017